

Fones, monges, pastor

Joan F. Mira

Per poc que un hom vaja pel món amb els ulls tan oberts com les orelles, les coses que pot observar i escoltar en un modest cap de setmana són sempre sorprenents, com les que troba l'admirable Espinàs quan camina sense cap pretensió particular pels camins infinits i pels pobles. Dissabte passat, per exemple, prenent el meu te de les sis de la vesprada en un bar de la vila d'Àger, vaig escoltar una llarga conversa o debat sobre fones. Àger va ser capital de vescomtat, amb castell i col·legiata, i ara sembla sobretot lloc de cap de setmana o de vacances, amb moltes cases buides i algunes de restaurades en l'inevitable estil pseudorústic de façanes de pedra. Què hi farem: és una plaga universal. Al bar, doncs, l'amo discutia amb un client que parlava andalús, un xicot ros de cabell fins als muscles, i el tema era qui dels dos guanyaria una competició de tir amb fona. L'amo del bar assegura que ell encerta a cent metres una botella de cervesa, i el xicot ros diu que l'encerta a tres-cents. L'amo del bar afirma que ell sap trenar fones com ningú, i el client diu que ell en porta un bon grapat al cotxe, i que quan vulga poden eixir a fer la prova: s'hi juga sis contra tres. Com que ja es feia tard i el debat s'allargava, no sé com degué acabar la possible juguesca. A fora, dels cingles del Montsec baixava lentament un parapente, o com se n'haja de dir, il·luminat pel sol ponent, i jo vaig pensar que de menut també tenia una fona, feta per mi mateix amb pell i corda, però que no sé quants anys feia, potser prop de mig segle, que no sentia ningú parlar de fones, i no hauria pogut imaginar que una conversa com aquella era possible. És clar que no podia imaginar tampoc qui era l'home que seia a la taula al costat de la meua, un home sol, la nit del mateix dissabte a Balaguer, quan jo sopava frugalment un entrepà. L'home s'empassà amb parsimònia una llanda sencera de caragols, els treia amb el punxó i els sucava en allíoli, sense pa, i per beure els acompanyà amb bitter cinzano. L'endemà de mati, que era diumenge, el vaig trobar desdijunant al meu hotel, potser perquè a la ciutat no n'hi ha cap més, i em va explicar que tenia allí prop un ramat de cinc-centes ovelles pasturant herba caríssima, que el negoci s'estava posant molt difícil, i que ell era, en efecte l'últim pastor transhumant d'Andorra. Quan em donà la mà, no era una mà de botiguer o d'empleat, no era una mà per controlar telecadires, era una mà de pastor, de dur bastó, de llançar pedres, qui sap si encara de manejar la fona. Però era l'últim pastor antic, i jo no hauria ni tan sols suposat que a Andorra en quedava cap. Que els déus de la muntanya o els dels animals l'emparen amb eficàcia per molts anys.

I que el Déu dels cristians empare les digníssimes senyores de la comunitat de Vallbona de les Monges, on vaig entrar a l'hora de missa el mateix diumenge a les onze del matí. L'església és aspra i dura, com correspon a la primera arquitectura del Cister, ara se n'usa només l'absis i els braços,

l'espai del creuer (omplir-ne tot l'espai seria ja impossible, deixar-lo buit seria trist), i els fidels ocupaven els bancs d'una ala sota la pedra grisa, tots els colors del gris, del blanquinós fins al gairebé negre, tot tan sòlidament medieval, despullat, sense cap ornament ni imatges ni colors, amb olor d'humitats tan antigues, i tanmateix encara viu. Hi van entrar a poc a poc les monges, van seure als primers bancs davant l'altar, i quan arribà l'abadessa amb la creu sobre el pit, vaig contemplar uns minuts la congregació. Hi havia una novícia jove, amb el vel blanc i amb cara molt desperta, una monja que semblava de mitjana edat, potser sobre els cinquanta, i la resta fins a nou o deu, incloent-hi l'abadessa, ja passaven amb tota certesa l'edat de cobrar la pensió. Tinc un respecte molt profund pels monjos i les monges, molt més si són d'ordes antics contemplatius, com cistercencs, benedictins, cartoixans o clarisses. Són admirables, porten fins a l'extrem dimensions molt serioses de la vida, i són per mi, sobretot, un emblema de la història d'Europa. Em vaig posar una mica trist pensant això, davant d'aquelles monges de Vallbona. I tot això, i allò, han fet un cap de setmana com un altre.

“Hi van entrar a poc a poc les monges, van seure als primers bancs davant l'altar, i quan arribà l'abadessa amb la creu sobre el pit, vaig contemplar uns minuts la congregació. Hi havia una novícia jove, amb el vel blanc i amb cara molt desperta, una monja que semblava de mitjana edat, potser sobre els cinquanta, i la resta fins a nou o deu, incloent-hi l'abadessa, ja passaven amb tota certesa l'edat de cobrar la pensió”